

БЮЛЕТИН

НАЦИОНАЛНА ФЕДЕРАЦИЯ
НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ НА ИНВАЛИДИ

NATIONAL FEDERATION OF
EMPLOYERS OF DISABLED PEOPLE

София 1000, бул. "Дондуков" № 11; тел.: 02 986 53 09; тел./факс: 02 986 53 00;

e-mail: nfri@abv.bg; <http://www.nfri.bg/>

Година XVIII, брой 5 м.май 2025 г.

В ТОВА ИЗДАНИЕ

1. Новини – стр.1 – стр.5
2. Нашата консултация – стр.6 – стр.10

ПОКАНА

Членовете на НФРИ са поканени да вземат участие с продажба на стоки в **КООП Изложение - базар 2025** от 4 до 6 юли 2024 г. в шатрено пространство пред Народен театър "Иван Вазов" в гр.София.

За поредна година Националният съюз на ТПК ще проведе КООП Изложение - базар 2025 в покрито шатрено пространство. Специализирани предприятия от НФРИ ще имат възможност да представят и да продават стоки произведени от хора с увреждания.

В Изложението-базар не се дължи такса участие.

КООП 04 - 06
ИЗЛОЖЕНИЕ - БАЗАР 2025 ЮЛИ

Пешеходна зона пред Народен театър "Иван Вазов"

НАЦИОНАЛЕН СЪЮЗ НА ТПК АГЕНЦИЯ ЗА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА СТОЛИЧНА ОБЩИНА

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Агенция за хората с увреждания

Настаняването и изхранването са за сметка на участниците.

Повече подробности ще бъдат предоставени на заявите интерес за участие специализирани предприятия.

НОВИНИ

Оценка на напредъка на ЕС по правата на хората с увреждания: Прилагане на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания

Експерти на ООН са направили преглед на това как Европейският съюз (ЕС) изпълнява ангажиментите си по Конвенцията за правата на хората с увреждания. Докладът за оценката, под името „Заклучителни наблюдения“, е резултат от периодичен преглед на практиките на Европейския съюз (предишният доклад е публикуван преди 10 години). В него се признава напредъкът, но се отбелязва, че са необходими повече инициативи за осигуряване на равен достъп и възможности на хората с увреждания. Експертите призовават за по-добро разпределение на средствата на ЕС, актуализиране на „Стратегията за правата на хората с увреждания“.

Наред с другите препоръки експертите настоятелно призовават да се „генерира необходимата политическа подкрепа за приемането на Директивата за равно третиране“, да се разшири обхватът на Картата на хората с увреждания, за да се гарантира свободата на движение, и да се приеме „План за действие за хората с увреждания“ за външната дейност на ЕС.

Оценката признава значителния напредък, постигнат през последните 10 години, особено в законодателството за достъпност и приемането на водещите инициативи на стратегиите за правата на хората с увреждания, като например директивите за картите за хора с увреждания и за паркиране.

В оценката се призовава Европейския съюз да „извърши цялостен преглед на своето законодателство“.

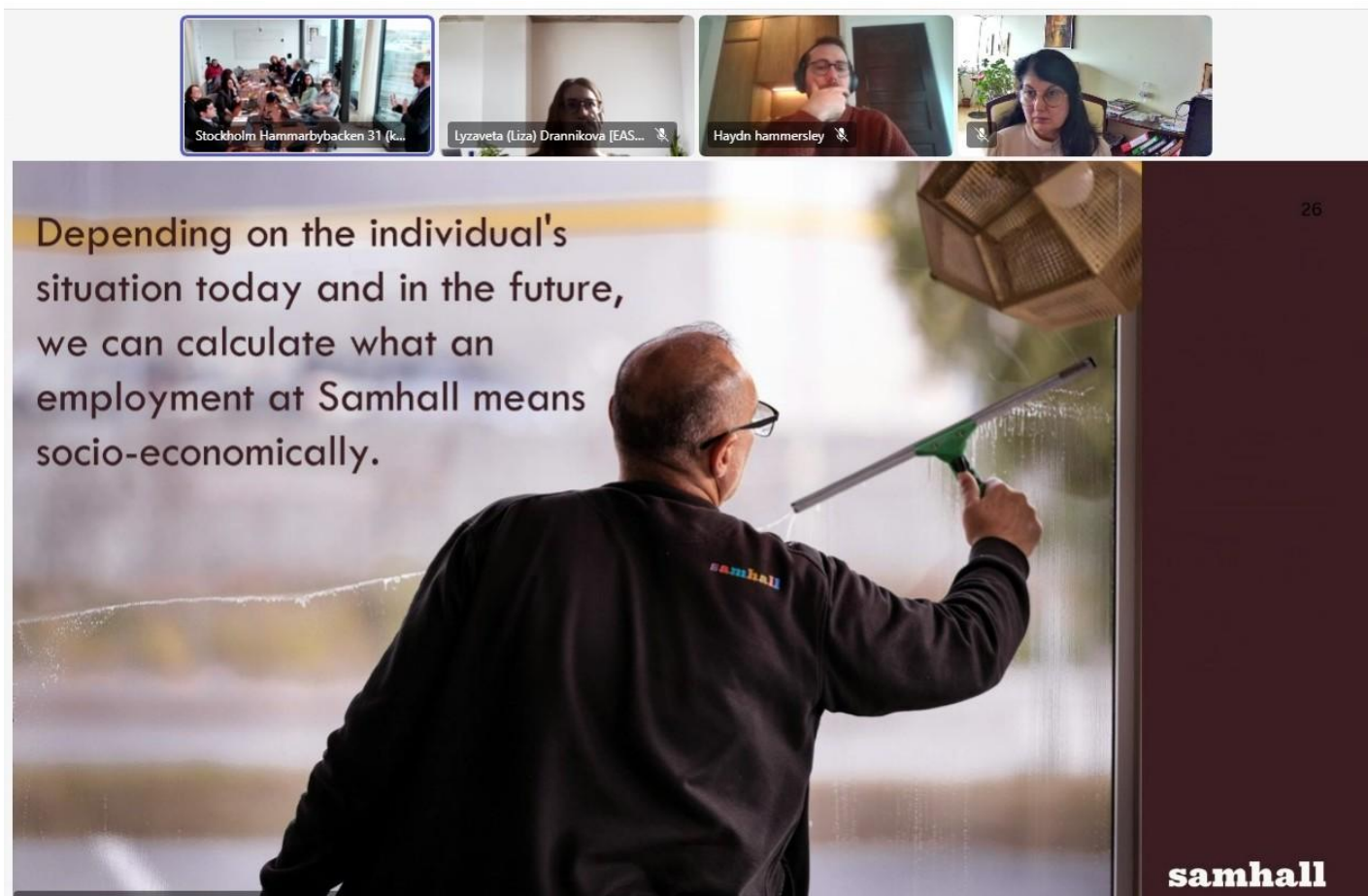
Европейският форум на хората с увреждания (ЕФХУ) подкрепя новата оценка, осъществена от експерти на ООН. Позицията на Европейския форум на хората с увреждания е, че сега се очаква Европейският съюз и неговите институции да изпълнят препоръките в доклада чрез актуализирана Европейска стратегия за правата на хората с увреждания и амбициозен бюджет на ЕС за периода след 2027 г.

Годишна среща на членовете на D-WISE

На 22 май 2025 г. се проведе първата среща на членовете на D-WISE за годината. Председателят на НФРИ взе участие в срещата онлайн.

Срещата на членовете на D-WISE се фокусира върху ключови дискусии около проучването на Европейската комисия относно алтернативните модели на заетост за хора с увреждания, наблюденията на Комитета на ООН и последиците за организациите на D-WISE.

Беше споделен опита на Samhall, Швеция във връзка с тяхната работа и социално-икономическо въздействие.

Stockholm Hammarbybacken 31 (k...
Lyzaveta (Liza) Drannikova [EAS...
Haydn hammersley

Depending on the individual's situation today and in the future, we can calculate what an employment at Samhall means socio-economically.

samhall

26

Среща на интергрупата за хора с увреждания

На 13 май 2025 г. Бюрото на Интергрупата по въпросите на уврежданията на Европейския парламент се среща, за да обсъди законодателния напредък относно правата на хората с увреждания. Основните обсъждани теми бяха заключенията от прегледа на Европейския съюз относно прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания (КПХУ), актуализирането на Европейската стратегия и прилагането на Европейската карта за хора с увреждания и Картата за паркиране.

Бюрото определи като приоритети създаването на Европейска агенция за достъпност, въвеждането на гаранция за заетост за хората с увреждания и по-доброто интегриране на въпросите, свързани с уврежданията, в Европейския стълб на социалните права и бюджета на Европейския съюз.

Уебинар Проучване на алтернативни модели на заетост за хора с увреждания на Европейската асоциация на доставчици на услуги за хора с увреждания EASPD

На 21 май 2025 г. се проведе уебинар на който беше поставен акцент на един на Проучването на алтернативни модели на заетост за хора с увреждания.

Проведено от Empirica и Sozialhelden, проучването изследва:

1. Ключови дефиниции и видове алтернативни модели на заетост в Европа;
2. Въздействието им върху хората с увреждания;
3. Как тези модели функционират на практика и как се регулират;
4. Казуси от държави и примери за добри практики за алтернативна заетост;
5. Набор от приложими препоръки както за заинтересованите страни на национално ниво, така и на ниво ЕС.

Столична община предоставя за безвъзмездно ползване търговски павилиони на специализирани предприятия

НФРИ се включи в инициативата между Столична община и столичните пазари, реализирана с подкрепата на заместник-кмета Надежда Бачева, насочена към подкрепа и социална интеграция на хората с увреждания и повишаване видимостта на специализираните предприятия. Предоставя се възможност за безвъзмездно ползване на търговски обекти – павилиони, предназначени за лица с трайни увреждания или специализирани предприятия на различни пазари на територията на Столична община. СО поема наемът и разходите за вода и електрически ток.

Павилионите ще се използват за търговия със стоки и услуги, които са произведени с участието на лица с трайни увреждания или в неравностойно положение, както и от социални предприятия, специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания. Възможността е отворена за юридически лица, регистрирани по търговския закон, които отговарят на изискванията по чл. 17 от Наредба за пазарите на територията на Столична община. Тази разпоредба позволява на хора с трайни увреждания или в неравностойно положение да извършват търговска дейност, като излагат свои стоки и услуги, или такива, произведени от тях.

Базар-изложение на социални предприятия в Ловеч

В периода 8-9 май в гр.Ловеч се проведе Базар-изложение на социални предприятия от Северозападния район, организиран от регионалния център за развитие на социалната икономика в Ловеч. Със свои продукти в изложението участваха и членове на НФРИ - арт ателие „Творилница“ и „Биоконсерв“ ООД, Криводол със здравословни безалкохолни напитки и хранителни билкови добавки.

Намерението на организаторите е базарът на открито да се превърне в традиционно изложение на продукти на социалните предприятия от региона.

Нов момент в тазгодишното издание са срещите за договаряне между участниците в изложението и фирми, проявяващи интерес към предлаганите стоки. Очаква се базарът изложение с договаряне да допринесе за подобряване на пазарното позициониране и представяне на продуктите и услугите на социалните предприятия и за намиране на нови търговски партньори.

НАШАТА КОНСУЛТАЦИЯ

Възможности за включване в обучения за дигитализация от възрастни

В ерата на динамично развиващите се нови технологии дилемата какво обучение за дигитални умения да изберем. Съществуват различни възможностите за включване в обучения, подкрепени с европейско финансиране, не само за придобиване и надграждане на дигиталните умения, но и за повишаване на професионалната квалификация и ключовите компетентности. В последните години Министерството на труда и социалната политика насочва финансов ресурс за обучение на хората в трудоспособна възраст на всички нива на дигитални умения, необходимост в днешно време почти за всяка професия. Все повече се налага наличието на умения за боравене с дигитални устройства и с дигитално съдържание и това води до изискването от работодателите всеки служител да притежава определени нива на дигитални умения.

- Ключова в тази посока е **инвестицията** на Министерството на труда и социалната политика за обучение на безработните и работещите български граждани по базови и средни дигитални умения, които са съфинансирани по **Националния план за възстановяване и устойчивост**. Кандидатстването за този вид обучения е чрез уебсайта на Агенцията по заетостта, където се подава заявление за **електронен ваучер** и се избира обучителна организация, след което се преминава към безплатно обучение за съответното ниво на дигитални умения. По мярката е създаден и **Модул за самосертифициране** на дигиталните умения, който функционира към уебсайта на Центъра за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи. Чрез този модул всеки, който притежава дигитални умения, придобити чрез самостоятелно учене, може да премине тест и да получи сертификат на електронната си поща за притежаваното ниво на дигитални умения.
- В близките седмици предстои отварянето на още една възможност за включване в безплатни обучения за дигитални умения. По мярката **„Дигитални умения“**, подкрепена по Програма „Развитие на човешките ресурси“, безработните и неактивните лица ще имат възможност да се включат в различни нива на дигитални умения. Безработните участници ще имат достъп до обучения за напреднало и високоспециализирано ниво на дигитални умения, а неактивните участници ще могат да кандидатстват за обучения за базови дигитални умения.

Кандидатстването отново ще бъде чрез уебсайта на Агенцията по заетостта, която ще издава електронен ваучер за включване в обучението.

- Мярката „**Квалификация, умения и кариерно развитие на заети лица**“ по Програма „Развитие на човешките ресурси“ дава една палитра от възможности за включване на всички работещи хора в обучения за професионална квалификация и преквалификация, STEM и дигитални умения, обучения по чужди езици, предприемачество и математическа компетентност. За улеснение на желаещите, кандидатстването отново е чрез уебсайта на Агенцията по заетостта, а включването в обучението е възможно след отпускането на **електронен ваучер** и избор на обучителна организация. Бюджетът на мярката е в размер на 50 млн. лв. До момента в Област Кюстендил са се включили 428 желаещи, като основната част от тях са преминавали обучения за професионална квалификация в секторите „Автомобилен транспорт“ и „Автотранспортна техника“. На второ място по интерес в Област Кюстендил се нареждат обученията за придобиване на чуждоезикови познания.
- Мярката „Започвам работа“ е поредица от логически свързани интервенции, насочени към безработни и неактивни лица. Започва се с активирането, преминаваме през обученията, за да се стигне до крайната цел – включването в заетост. По **Компонент 1 „Активиране“** са създадени мобилни екипи за активиране и Центрове за активиране. През 2023 г. Център за активиране е открит и в Кюстендил. Целта е да се скъси дистанцията между институциите и хората, които вероятно имат притеснения по отношение на възможностите си за пълноценно участие на пазара на труда. Затова, освен дейностите за активиране, на всеки участник се предоставя психологическа подкрепа и професионално ориентиране. В Област Кюстендил 1 286 безработни и неактивни лица са потърсили и получили подкрепа по мярката „Започвам работа“ – Компонент 1 „Активиране“.
- Вторият етап от подкрепата се реализира с **Компонент 2 „Обучение“**, в който се осигуряват възможности за безработните и неактивните участници да се включат в безплатни обучения за професионална квалификация и ключови компетентности. В Област Кюстендил до момента няма нито един включен в обучение по мярката. Механизмът за включване в обучение отново е чрез получаване на **електронен ваучер** и избор на доставчик на обучение.
- „Всички усилия са насочени към включване в заетост на всеки човек. Субсидираната заетост е основна дейност и по **Компонент 3 „Заетост“** по мярката „Започвам работа“, който е с бюджет от 350 млн. лв. За безработните и неактивни участници се осигурява заетост за период до 6 месеца, за хората в неравностойно

положение – до 12 месеца, а за хората с трайни увреждания периодът на подкрепена заетост е до 24 месеца. До момента в Област Кюстендил са сключени 200 договора, по които са осигурени близо 400 работни места.

Програма „Развитие на човешките ресурси“ е основен европейски инструмент за инвестиции в хората. В началото на март т.г. **Европейската комисия** анонсира инициативата си „**Съюз на уменията**“, с която ще продължи подкрепата и инвестициите за насърчаване на ученето през целия живот.

ЕК представи AI езикови инструменти

Програма „Цифрова Европа“ на ЕС подкрепя цифровата трансформация, включително развитието на многоезични езикови инструменти, базирани на изкуствен интелект (ИИ).

Като част от тези усилия, Европейската комисия, чрез Генерална дирекция „Писмени преводи“, предлага редица многоезични езикови инструменти, базирани на изкуствен интелект, в рамките на програмата. Те могат да се ползват както от институциите на ЕС, така и от публичните администрации, университети, академичните среди, неправителствени организации, малки и средни предприятия и други отговарящи на условията субекти.

Гамата е изключително широка, като обхваща от езикови продукти и услуги, до инструменти за превод. Гарантирани са сигурността и поверителността на превежданите и обработвани документи и текстове, като данните не се съхраняват.

Можете да се запознаете накратко с възможностите на инструментите и програмите по-долу, както и да разгледате детайлната презентация по-долу.

eTranslation – мощен инструмент за машинен превод, разработен въз основа на професионалните преводи на ЕС, осигуряващ надеждни преводи между над 24 езика, който работи с различни формати на документи, като обемът на превежданите материали е 20 мегабайта.

eSummary - инструмент, който използва изкуствен интелект за автоматично обобщаване на текстове от различни документи. Той е предназначен да подпомага анализирането на големи обеми информация, като извлича ключови моменти и представя съкратена версия на съдържанието. Особено полезен е за правни,

административни и научни документи, където бързото разбиране на основните идеи е от съществено значение.

eBriefing – автоматично генериране на доклади от набори от документи в официален или общ стил.

eReply – помощ при подготовката на отговори на кореспонденция, запитвания и други заявки с помощта на ИИ.

Accessible Text – инструмент за пренаписване на текстове на английски език, за да станат по-достъпни за хора с интелектуални затруднения или по-сериозни затруднения при четене.

WebText – преработва и опростява съдържанието на уебсайтове, следвайки принципите на ясен и разбираем език. В момента поддържа английски, френски и немски език, като се очаква добавяне на още езици.

Анонимизиране на текст – инструмент за премахване на лични данни и идентифицираща информация от документи, което е особено полезно за защита на личните данни и съответствие с регулациите като GDPR.

Класифициране на съдържание – NLP модели, които автоматично категоризират текстове по тематика, тон или цел, подпомагайки анализирането на големи обеми информация.

Разпознаване на именувани обекти (NER) – технология, която идентифицира и класифицира именувани същности в текст (напр. имена на хора, организации, местоположения, дати и цифрови стойности). Това подобрява извличането на информация и анализа на съдържание. Тези инструменти се използват в различни приложения, включително анализи, автоматизирано извличане на данни и подобряване на търсачките.

С повече информация за конкретен инструмент, както и с начините за регистрация и достъп, можете да се запознаете и на следния линк: <https://language-tools.ec.europa.eu/>

IATE - търсачка с терминология на всички езици на ЕС + някои термини на латински (<https://iate.europa.eu/home>): Базирана на проект, започнал през 1999, IATE обединява всички терминологични ресурси на ЕС като по този начин се подобрява наличността и стандартизацията на тяхното съдържание в система за управление на терминологията на ЕС. Институциите и органите на ЕС използват IATE за събиране, разпространение и управление на терминологията на ЕС от 2004 г. насам.

Общо европейско пространство на езикови данни (LDS): функционира от 2023 г. и подпомага обмена на данни между институции и организации, както и **DGT-TM**, която съдържа паралелни текстове на 24-те официални езика на ЕС, включително законодателни документи, и се увеличава с около 200 милиона думи годишно.

Хранилището на езикови ресурси **ELRC-SHARE**, събрани в сътрудничество с държавите членки и проекти на ЕС, съдържащо около 6000 набора от данни.

Euramis и **DGT-TM** са ключови езикови ресурси, разработени също от **Генерална дирекция „Писмени преводи“ на ЕК**, подпомагащи многоезичната комуникация в ЕС и предоставят висококачествени данни за научни изследвания и изкуствен интелект.

Euramis е Централна база данни, използвана от преводачите на Европейската комисия, която съдържа **над 2 милиарда изречения**, преведени на 24 официални езика на ЕС, обработва **над 300 000 изречения дневно** и поддържа работата на **1500 преводачи**, като осигурява последователност и качество на преводите с помощта на 300 ИТ специалисти, в това число и 100 български преводачи.

DGT-TM, публично достъпна база данни, съдържаща преводи на законодателството на ЕС. В нея се намират и **15% от данните** са оповестени публично за **научни изследвания и разработка на ИИ**. Поддържа **276 езикови двойки**, което я прави ценен ресурс за машинен превод и езикови технологии.

Тези ресурси играят важна роля в развитието на многоезичните технологии и подпомагат автоматизираните преводи, анализирането на текстове и обучението на езикови модели

Използването на езиковите инструменти основани на ИИ в ЕС нараства, като от 2017 до 2024 г. броят на обработените страници са над 764 милиона страници.

България е на четвърто място по използване на инструментите.

Осигуряване действието на езиковите инструментите и предоставянето на услугите се осъществява чрез един от най- мощните суперкомпютри в Европа - Леонардо.

Европейската комисия препоръчва и насърчава използването на езиковите инструменти, като при необходимост, можете да се свържете със Свилена Георгиева, служител по езиковите въпроси от ГД „Писмени преводи“ от Представителство на ЕК в България или с колетите от Люксембург и Брюксел на адрес: DGT-AI-Language-Services-Advisory@ec.europa.eu

екипът на НФРИ